

УДК 929.52Голуб"14/15"

Олександр АЛФЬОРОВ
(Київ)

ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ РОДУ ГОЛУБІВ: КІНЕЦЬ XV–XVI ст.

Помітний слід, що залишили представники роду Голубів у XVII ст., викликав не абиякий інтерес серед вітчизняних дослідників. Так, майже в усіх фундаментальних працях, присвячених подіям XVII ст., ця родина наводиться як приклад. У часи Речі Посполитої – це шляхта, яка за рівнем економічної могутності досягає магнатського рівня¹; одні з захисників православ'я²; старий козачий та гетьманський рід³; славні польські полковники у війні з козаками⁴. В дослідженнях Гетьманату – це міщанський рід⁵; шляхетський рід⁶; рід невідомого походження⁷; аристократичний рід, що поріднився із Самойловичами, Скоропадськими, Забілами, Марковичами, Горленками. Звісно, період XVII ст. несе за собою кардинальні зміни в вітчизняній історії і є занадто суперечливим, щоб вимагати від істориків детальних досліджень окремих родів. Проте, із наростаючою зацікавленістю до “доленосних” династій і генеалогії взагалі, маємо сподівання, що в майбутньому історія країни (століть) стане розглядатись і в призмі дослідження окремо взятих родин.

Дана розвідка має на меті відтворення моделі виникнення родини Голубів та її існування в XVI ст., коли представники цього роду, нарощують необхідний фундамент своєї могутності XVII ст.

Перші відомості про носіїв шляхетського прізвища Голуб припадає на 1528 р. Проте одні з перших відомостей про представників цього роду знаходимо під 1498 р. У цей рік Ганко Михайлович отримав від Великого князя Олександра с. Ольшаниця під Києвом⁸. Детальнішої інформації – за що був наданий цей лен і ким був сам Ганко, – не збереглося. Можемо хіба що зазначити: на Київщині цей шляхтич або представники його сім'ї раніше не були помічені. Не набагато більшою інформацією володіємо про його сина Голубка Ганковича. Останній фіксується в документах тричі, але і з цих згадок перед нами виникає образ досить “енергійного” пана. В 1510 р. Голубко отримує 9 кіп грошей. Причому 5 кіп грошей він отримує зі “скарбу”, а 4 копи з митних грошей⁹. З цих відомостей можна зробити висновок про прикордонну службу Голубка Ганковича. В 1513 р. він згадується, як королівський дворянин¹⁰, а 1520 р. фіксується в колі слуг князя Костянтина Івановича Острозького¹¹. Помер Голубко Ганкович до 1528 р., залишивши по собі дружину “Голубчину”, яка по смерті чоловіка мешкала в Новоградському замку та зі своїх маєтків виставляла на війну двох вершників¹². Відомих дітей у Голубка було декілька. Всі вони використовували патронім Голубо(е)вич. Вотчина, що залишилась по смерті Голубка, була поділена між його дітьми та онуками. Зафіксувати в джерелах вдалось тільки двох синів Голубка Ганковича, проте, є певні факти, що говорять про існування ще кількох його нащадків. На 1520-і рр. сім'я Голубка Ганковича складалась з синів Марка та Гліба. У переписі війська ВКЛ (1528 р.) з Марком Голубовичем фіксуються два сини Войтех та Якуб Голуби¹³. Саме ці двоє представників родини і дали початок прізвищу Голуб. Другий син Голубка Гліб помер до 1528 р., залишивши після себе кілька нащадків чоловічої статі, серед них сина, відомого на ім'я Яцько Голубовича (у цьому разі патронім переходить у прізвище), та доньку Ганну, яка була дружиною Тимофія Гурка¹⁴. Яцько Голубович помер 1569 р., передавши маєток Голубівщизну (або Дворище) своїй сестрі¹⁵. Наведені вище діти та онуки Голубка володіли незначними маєтками, що розташувались чи не по всій території сучасної Білорусі. Однак кілька невідомих нам на ім'я синів Голубка, ймовірно, ще з часу його перебування під патронатом князів Острозьких, залишились на терені Волинського воєводства. Таким чином у другій половині XVI ст., коли джерельна база з історії Волині та Центральної України значно розширюється, в полі зору дослідників “виникають” кілька родин Голубів. Вище вже було зазначено, що лише онуки Голубка фіксуються за прізвищем Голуб, діти ж – Голубовичі. Проте трансформація Голубовичів у Голубів пройшла не на всіх рівнях. Сини Гліба Голубовича, померлого раніше за діда Голубка, іменувались так само як Голубовичі¹⁶. З цієї ж сім'ї в результаті спрощення виникає і ще одне прізвище – Голубич. Слід зауважити, що і сама форма прізвища Голуб була неусталена до середини XVI ст., коли воно могло вимовлятись і як Голуба¹⁷. В “загальнородинному” процесі “отримання” прізвищ виникла ще одна модифікація – Голубок (у польській традиції – Голубек). Один з Голубків, Якуб Голубок, у 1567 р. мав (вірогідно) сина, що звав себе Борис Голубков¹⁸.

Тож, можна побачити, що неусталеність прізвища даної родини тривала до другої половини XVI ст. Це пояснюється досить великою кількістю дітей у родині Голубка Ганковича, віковими

коливаннями всередині родини. Відмітимо, що в разі, коли смерть Гліба Голубовича наступила раніше смерті самого Голубка, це, ймовірно, і призвело до консервації у синів Гліба імені їх живого діда, як не лише ім'я по-батькові їх батька, а вже у формі їхнього власного прізвища. Щодо родини Ганковичів, то фактів, пов'язаних із цією ними, мало. Невідомий на ім'я Ганкович належав до слуг князя Костянтина-Василя Острозького і володів на Київщині згаданим маєтком Ольшаниця. У 1583 р. він був страчений у Києві за розбій¹⁹. Припускаємо, що один з синів Голубка, успадкувавши землі діда на Київщині, прозивав себе Голубом-Ганковичем, принаймні у XIX ст. в Києві ще ходила легенда кінця XVI ст. про страченого за розбій Голуба²⁰.

Таким чином, в XVI ст. на території Речі Посполитої нащадки Голубка Ганковича, з тих або інших причин, починають вживати прізвища: Голуб, Голуба, Голубо(е)к, Голубо(е)вич, Голубич. Поступово прізвища Голуба та Голубо(е)к модифікувались у Голуб. Голубо(е)вичі, які походять від Голубка Ганковича, згадуються в XIX ст.²¹, Голубичі і до нині²². Проте останні два відгалуження в поле дослідження даної статті не входять.

Тож зупинимось на генеалогії носіїв прізвища Голуб. В нашому випадку простежити їх повний родовід поки що неможливо. З урахуванням цього деякі представники родини будуть віднесені до того чи іншого коліна нашої схеми теоретично, за сукупністю показників.

Як зазначалось вище, Голубко Ганкович мав синів Якуба та Войтеха Голубів. Найповнішим є родинний розпис Якуба Голуба. Про нього, окрім наведеної згадки 1528 р. та його появи у 1533 р. на території Литви, більше нічого не відомо. Після себе він залишив сина Андрія. В 1566 р. той отримує королівські привілеї на сс. Скоревщина та Городщина Вітебського повіту Лужицької волості²³. Ще в XIX ст. деякі польські генеалоги на рівні гіпотези звернули увагу на ймовірність існування двох Андріїв Голубів в один час і, фактично, на одній території. Зараз стало відомо про існування Андрія Яковича та Андрія Гнатовича Голубів.

Мало відомо про Гната Голуба. Ймовірно, він був сином Войтеха або Якуба Голуба і помер до 1567 р. Саме від нього бере свої початки магнатська гілка Голубів, фундамент якої заклав Андрій Гнатович Голуб.

Андрій Гнатович згадується вперше під 1562 р. як королівський дворянин. У березні-травні цього ж року він за королівськими дорученнями виїжджав до Луцька, де долею випадку “зчепився” з Іваном Борзобогатим, і це ледь не коштувало йому життя²⁴. Надалі він фіксується в Речицькій землі, де свосвільно заволодів сс. Євтиховичі та Карповичі (1566 р.)²⁵, а також отримав привілеї на 50 волок землі (1576–1580 рр.)²⁶. Згадуються й інші тримання цього дворянина, що він накопичував в Новогрудському воєводстві, де переважно й перебував. Авторитет Андрія Голуба серед місцевої шляхти був значним. Про це свідчить його перебування на Сеймі 1576 р. від Новогрудської воєводства²⁷. Тут він проявив себе палким прихильником православної партії, яка намагалась лобювати зайняття польсько-литовського престолу московським царевичем²⁸. Одна з останніх згадок про цю особу відноситься до 1578 р., коли він обійняв уряд поборця слонімського²⁹. Акцентуємо, що такому кар'єрному росту Андрій Голуб завдячує великій ласці короля Сигізмунда-Августа. Останній в одному із своїх привілеїв згадує: “не шкодуючи крові та горла свого” Андрій Голуб в битві із москвинами полонив одного з командуючих московської армії Захара Плещеева³⁰. Андрій Голуб мав кількох синів: Пилипа, Івана, Олександра та Станіслава. Пилип був вітебським возним. Відомо, що його двоюрідний брат Степан Матвійович 1595 р. продав йому на Вітебщині “Голубовські землі”. В 1597 р. Олександр Андрійович уступив села Євтиховичі та Карповичі братові Станіславу³¹, а в 1598 р. подав скаргу до гродського луцького суду на Ст. Білецького³². Цим обмежуються відомості про цих двох братів. Набагато яскравіший слід по собі залишив Іван (Ян) Андрійович Голуб. В 1583 р. Іван вже числиться серед слуг кн. Юхима Корецького і позичає йому 500 кіп грошей у заставу села Богате³³. Для нащадків Івана Андрійовича це була знакова дата: по-перше – с. Богате стало “титульним” маєтком, що генерувало появу в XVII ст. нового прізвища Голуб-Богацький, трансформованого в козацькому середовищі на Голуб-Богатий³⁴; по-друге – з часу, коли Голуби увійшли під опіку могутнього патрона й до початку Хмельниччини, вони стали одними з найбільших кредиторів Корецьких і отримали від них в заставу значні маєтності. З відомих нам джерел дізнаємось, що Іван Андрійович користувався повагою Юхима Корецького. Останній надав йому уряд білилівського підстарости³⁵, а в 1598–99 рр. він згадується як корецький намісник³⁶. Окрім цього, 1587 р. князь силою виручає свого слугу з-під арешту в луцькому замку, куди той потрапив під час нічних гулянь з друзями³⁷, і, ймовірно, допомагає в 1597 р., коли Іван Голуб був банітований³⁸. Цей син Андрія Гнатовича разом із дружиною Катериною Бісікерською мав велику сім'ю: синів Петра, Павла, Юрія, Данила, Самуеля, Романа і доньок Софію та Регіну³⁹.

Вище зазначалось, що Пилип Андрійович Голуб мав двоюрідного брата Степана Матвійовича. Це єдина віднайдена згадка імен другого сина разом із онуком Гната Голуба. Зафіксовано існування і третього його сина. У 1567 р. під час перепису війська ВКЛ разом із Андрієм Гнатовичем згадується Ждан Голуб, який виставляв на війну одного панцирного вершника з маєтків Морозовичі та Стаєк⁴⁰. Детальнішої інформації про нього немає. Немає сумнівів, що Андрій та Ждан були родичами, оскільки обидва виходили на війну з Новоградського повіту і в переписі записані разом. Ждан Голуб не міг бути сином Андрія (хоча саме на ці роки і припадає молодість Івана Андрійовича), оскільки останній мав народитися десь у середині 1530-х рр. Тобто Ждан за віковим цензом ще не міг виставляти від себе вояків. Встановити істину допомагає згадка його маєтку Морозовичі. В XVII ст. між онуками Андрія Гнатовича Юрієм та Данилом розпочнеться справжня ворожнеча за володіння с. Морозівка Житомирського повіту. Обидва будуть називати себе Голуб з Морозович – за часом утримування в своїх руках села Морозівки⁴¹. Це селище до того не належало Голубам, а перейшло до Юрія Івановича Голуба в 1630 р. від його дружини Магдалени Бутович⁴². Нею ж в 1650 р. Морозівка передається в спадок її дітям від Юрія Голуба (це її другий шлюб) – Томашу та Якобу⁴³, чим наново підкреслюється велике значення цього маєтку (Томаш Юрійович 1673 р., так само, як і батько, вживає назву в своєму імені: “пан Томаш з Морозович Голуб”⁴⁴). Підкреслимо, що з потраплянням Морозівки до родичів Ждана Голуба “воскресла” якась стара традиція, що пов’язана із Морозовичами. Ані Юрія, ані Данила не лякало, що це два різних маєтки, бачимо, що обом була потрібна лише подібна, “тотемна” назва. Ймовірно з маєтком Ждана Голуба пов’язана якась більш давня історія, ніж його разова фіксація в 1567 р. Ждан з Морозович не був ні сином, ні батьком Андрія Яковича, але той факт, що саме його онуки сприймали себе спадкоємцями цієї сакральної “титулатури”, наводить на думку, що маєток міг належати лише старшому синові в сім’ї Якова Марковича Голуба. Тож можемо стверджувати, що Андрій та Ждан були братами і, вірогідніше за все, останній спадкоємців не залишив.

Окрім синів Ждана, Андрія та Степана, Гнат Голуб мав ще одного сина – Михайла. Михайло Голуб був володимирським повітовим возним (1580–1593 рр.⁴⁵). Утримуючи маєток Сердятичі того ж повіту він називав себе Голуб-Сердятицький. Найімовірніше, що він був наймолодшим сином Гната Голуба. На це наштовхують роздуми про його можливе життя з матір’ю-вдовою в Володимирському повіті, де 1567 р. фіксується і сама Марія Гнатова Голуб⁴⁶.

Саме так виглядає приблизна реконструкція генеалогії нащадків Гната Голуба, що в середині XVI ст. перебралась з земель Новоградщини та Вітебщини на Волинь, а згодом і Київщину.

В українських джерелах XVI ст. є велика кількість фрагментарних згадок про інші уламки родини Голубів. І якщо 1562 р. Андрій Гнатович, недовго перебуваючи в Луцьку, поспішав виїхати з нього через погрози місцевої шляхти вбити його, то саме в цей час інші його родичі почували себе вже тутешніми. Як зазначалось вище, можливо, що ще кілька синів Голубка Ганковича залишились під патронатом Острозьких. Принаймні те, що як і вихідці з литовських теренів, так і місцеві українські Голуби належали до однієї родини – не підлягає сумніву. Так, під 1571 р. знаходимо згадку про ігумена Острозького монастиря Св. П’ятниці о. Іова та його сина Флора Голуба⁴⁷. Фіксуємо сім’ю Остапа Голуба – Оліфер (гетьман України: 1622, 1624, 1626 рр.), Дмитро та Єфросинія⁴⁸. З роду Голубів походить і уславлений герой Речі Посполитої, соратник Стефана Баторія – Гаврило Голуб (Габріель Голубек), польською короною якому забор’язаний Сигізмунд III⁴⁹. Ще в XVII ст. цього козацького ватажка порівнювали із Підковою та Сагайдачним⁵⁰.

Такі досить розлогі відомості про Голубів, що вже на початку виникнення родини розійшлись по всій території Речі Посполитої, наводять на думку про штучне зведення кількох родів в один. Проте, це не так. На користь кровної єдності всіх представників роду Голубів свідчить геральдика, якою користувалась дана родина. Проблема родового герба Голубів є надто широкою і заслуговує на окреме дослідження. Зауважимо, що в XVI ст. Голуби використовували три герби. Вживання т. зв. герба “Голуб-I” завершилось на початку XVI ст. Врешті, використання цього герба Голубами, окрім як зі слів польських геральдистів, поки не підтвердилось. Опис герба: “На трьох зелених пагорбах стоїть фігура, що нагадує перегорнуту літеру Ш. Середній стовп подовжується до гори, перехрещується, роздвоюється і округлюється до боків. Поле червоне. Над щитом князівська корона”⁵¹. Так званий герб “Голуб-II”, або “Сирокомля Голубов”⁵² чи “Три крокви”⁵³, має такий опис: “На фігуру, що схожа на “дубель-ве”, згори покладено гак (стрілу) з одним краєм”. Подібність герба з Абданком призвела до їх повного отождоження. В панегіричному вірші на цей герб Голубів 1650 р. його називають Абданком⁵⁴. Третій герб Голубів, званий серед польських істориків як герб “Голуб-III”, відомий їм не був: “herb znany tylko z nazwy”⁵⁵, проте, віднайдений на сучасному етапі: “Хрест, що його верхній стовп роздвоюється і округлюється до боків”⁵⁶. Як бачимо, третій герб є нічим іншим, як спрощеним

варіантом герба “Голуб-І”. Якщо один з гербів Голубів дослідники назвали “Абданком”, то останній за подібністю називали “Юнчиком”⁵⁷, “Котвичем”⁵⁸ чи “Ясенчиком”⁵⁹.

Примітки:

- ¹ Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст.: (Волинь і Центральна Україна). – К., 1993. – С. 194.
- ² Антонович В. Б. О происхождении шляхетских родов в Юго-Западном крае. – К., 1867. – Табл. XXVIII.
- ³ Кривошея В. Генеалогія українського козацтва: нариси історії козацьких полків. – Вид. 2-е, доп. – К., 2004. – С. 78.
- ⁴ Słownik geograficzny królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. – Warszawa, 1880. – Т. I. – С. 389-390.
- ⁵ Щербак В. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. – К., 2000. – С. 185.
- ⁶ Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – К., 2005. – С. 405.
- ⁷ Модзалевский В. Л. Малороссийский родословник. – К., 1908. – Т. 1. – С. 296-298.
- ⁸ Кулаковський П. Канцелярія Руської (Волинської) Метрики 1569-1673 рр. Студія з історії українського регіоналізму в Речі Посполитій. – Острог, Львів, 2002. – С. 173.
- ⁹ Lietuvos Metrika. Knyga № 8 (1499-1514). – Vilnius, 1995. – S. 422.
- ¹⁰ Boniecki A. Herbarz Polski. – Warszawa, 1904. – Т. VII. – S. 320.
- ¹¹ Кулаковський П. Канцелярія... – С. 173.
- ¹² Русская историческая библиотека. – Санкт-Петербург, 1915. – Т. XXXIII /Литовская метрика. Отдел первый. Часть третья: Книги публичных дел. Перепись войска Литовского. – С. 35.
- ¹³ Там само. – С. 172.
- ¹⁴ Słownik geograficzny... – Warszawa, 1885. – Т. VI. – S. 854
- ¹⁵ Там само.
- ¹⁶ Вкажемо на існування вірменської родини Голубовичів, так-само як і вірменської родини Голубів. Голубовичі-вірмени, користувались гербом “Яніна”. В кінці XVIII ст., ці Голубовичі переїхали на Київщини та Черкащину. В наслідок цього, місцеві Голубовичі, побоючись декласації, почали приписувати себе до Голубовичів герба “Яніна”, які у 1794 та 1829-х рр. отримували підтвердження на шляхетство. Тим самими, вдавшись до фальсифікацій, з’єднали два окремих роди в один (справи Голубовичів див.: Державний архів Київської області (далі – ДАКО). – Ф. 782. – Оп. 1. – Спр. 2465, 2466, 2596).
- ¹⁷ Boniecki A. Herbarz Polski. – Warszawa, 1904. – Т. VII. – S. 320.
- ¹⁸ Русская историческая библиотека. – Т. XXXIII /Литовская метрика... – С. 909, 1023.
- ¹⁹ Кулаковський П. Канцелярія... – С. 173
- ²⁰ Українські перекази / Збір М. Возняк. – К., 1993. – С. 36-37.
- ²¹ ДАКО. – Ф. 782. – Оп. 1. – Спр. 2596.
- ²² З архіву автора.
- ²³ Центральний державний історичний архів України в м. Києві (далі – ЦДІАК України). – Ф. КМФ-36. – Оп. 1. – Спр. 51. – Арк. 27 зв.–28.
- ²⁴ Там само. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 466. – Арк. 9, 16, 19.
- ²⁵ Там само. – Ф. 257. – Оп. 1. – Спр. 52. – Арк. 11 зв.–18 зв.
- ²⁶ Там само. – Арк. 14 зв.
- ²⁷ Źródła dziejowe. – Warszawa, 1877. – Т. IV. – S. 19-20
- ²⁸ Соловьев С. М. Сочинения. – Москва, 1989. – Кн. 3. – Т. 5-6. – С. 617.
- ²⁹ Uruski S. Rodzina. Herbarz szlachty polskiej. – Warszawa, 1912. – Т. IX. – S. 128.
- ³⁰ Російський державний архів давніх актів (далі – РДАДА). – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 38. – Арк. 539 зв.
- ³¹ ЦДІАК України. – Ф. 26. – Оп. 1. – Спр. 75. – Арк. 8.
- ³² Там само. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 519. – Арк. 23.
- ³³ Там само. – Ф. 26. – Оп. 1. – Спр. 65. – Арк. 20.
- ³⁴ Алфьоров О. Показачення роду Голубів-Княжицьких, як вияв соціально-політичних змін на українських землях у XVII ст. // Nad Wisłą i Dnieprem: Polska i Ukraina w przestrzeni europejskiej – przeszłość i teraźniejszość. – Toruń, Kijów, 2003-2004. – № 2-3. – S. 22-27.
- ³⁵ Яковенко Н. М. Склад шляхти-землевласників Київського воєводства напередодні Визвольної війни українського народу 1648-1654 рр. // Феодалізм на Україні. – К., 1990. – С. 85.
- ³⁶ ЦДІАК України. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 522. – Арк. 43 зв.; Спр. 519. – Арк. 37 зв.
- ³⁷ Там само. – Спр. 503. – Арк. 93-93 зв.
- ³⁸ Там само. – Спр. 517. – Арк. 38.

- ³⁹ Uruski S. Rodzina Herbarz szlachty polskiej. – Т. IX. – S. 128; Boniecki A. Herbarz Polski. – Warszawa, 1904. – Т. VII. – S. 320; Niesiecki K. Herbarz Polski. – Lipsk, 1839. – Т. IV. – S. 366. Віднести ж Регіну до доньок Івана Голуба, дозволили нам ряд фактів про опіку над нею Юрія Івановича Голуба та передачу її чоловікові маєтку, вірогідно, або спадку по-батькові, або посагу (ЦДІАК України. – Ф. 11. – Оп. 1. – Спр. 8. – Арк. 825).
- ⁴⁰ Русская историческая библиотека. – Т. XXXIII /Литовская метрика... – С. 816.
- ⁴¹ Архив Юго-Западной России. – К., 1861. – Ч. II. – Т. I. – С. 343-347; Кривошея В.В., Орел В.М. Українська шляхта напередодні визвольної війни середини XVII століття (історико-географічні та історико-генеалогічні матеріали). – К., 2000. – С. 28.
- ⁴² ЦДІАК України. – Ф. 11. – Оп. 1. – Спр. 188. – Арк. 56.
- ⁴³ Там само. – Спр. 13. – Арк. 404-406.
- ⁴⁴ Там само. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 340. – Арк. 268, 271.
- ⁴⁵ Памятники, изданные Киевскою комиссиею для разбора древних актов. – К., 1898. – Т. 1-2. – С. 150; ЦДІАК України. – Ф. 28. – Оп. 1. – Спр. 13. – Арк. 553; Ф. 28. – Оп. 1. – Спр. 186. – Арк. 8, 34, 36; Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 534. – Арк. 4, 5, 59; Архив Юго-Западной России. – К., 1863. – Ч. III. – Т. I. – С. 47-48.
- ⁴⁶ ЦДІАК України. – Ф. 28. – Оп. 2. – Спр. 2. – Арк. 177 зв.; Володимирський гродський суд. Подокументні описи Актових книг. Справа 1-5, 1566-1570. – К., 2002. – Вип. 1. – С. 60.
- ⁴⁷ ЦДІАК України. – Ф. 25. – Оп. 1. – Спр. 534. – Арк. 37.
- ⁴⁸ Bartoszewicz J. Książ i książę. – Kraków, 1876. – S. 39.
- ⁴⁹ РДАДА. – Ф. 389. – Оп. 1. – Спр. 37. – Арк. 538зв.; Polski słownik biograficzny. – Wrocław, Warszawa, Kraków, 1960-1961. – Т. IX. – S. 602; Wielka encyklopedia powszechna ilustrowana. – Warszawa, 1902. – Т. XXIX-XXX. – S. 278.
- ⁵⁰ Винар Л.-Р. Козацька Україна: вибрані праці. – К., Львів, Нью-Йорк, Париж, 2003. – С. 369.
- ⁵¹ Wielka encyklopedia powszechna ilustrowana. – Т. XXIX-XXX. – S. 278.
- ⁵² Piekosiński F. O dynastycznym szlachte polskiej pochodzeniu. – Kraków, 1888. – S. 230.
- ⁵³ Kojalowicz W. W. Herbarz rycerstwa W. X. Litewskiego tak zwany compedium czyli o Klejnotach albo herbach których familie stanu rycerskiego w prowincjach Wielkiego Xięstwa Litewskiego zażywaja. – Kraków, 1897. – S. 276.
- ⁵⁴ Грушевський М. С. Історія України-Руси. – К., 1997. – Т. 9, кн. 2. – С. 1525.
- ⁵⁵ Polska encyklopedia szlachecka. – Warszawa, 1935. – Т. II. – S. 375.
- ⁵⁶ Алфьоров О. Показачення роду Голубів-Княжицьких... – С. 27.
- ⁵⁷ Лукомский Д. К., Модзалевский В. Л. Малороссийский гербовник. – К. 1993. – С. 33; Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – К., 2005. – С. 405.
- ⁵⁸ Boniecki A. Herbarz Polski. – Т. VII. – S. 320.
- ⁵⁹ ДАКО. – Ф. 782. – Оп. 1. – Спр. 2465. – Арк. 9.

* * *

Олександр Алфьоров (Київ): Виникнення та становлення роду Голубів: кінець XV–XVI ст.
У статті розглядається історія виникнення роду Голубів у XV–XVI ст. Подано аналіз різних гербів роду.

Ключові слова: Голуб, Велике князівство Литовське, генеалогія.

* * *

Александр Алфёров (Киев): Возникновение и становление рода Голубов: конец XV–XVI в.
В статье рассматривается история возникновения рода Голубов в XV–XVI в. Приведен анализ гербов рода.

Ключевые слова: Голуб, Великое княжество Литовское, генеалогия.

* * *

Oleksandr Alfjorov (Kyiv): Origin of the Gobub's Kin: end of the 15th – 16th c.
This article has examined the history of the origin of the Golubs family in the 15th–16th c. Also family coat of arms were analyzed.

Key words: Golub, the Grand Duchy of Lithuania, genealogy.